

Κύριος Αρχείο

Κυπριακά αδιέξοδα. Τα αποτελέσματα μιας πολλαπλής πλάνης.

Κάθε συζήτηση για το κυπριακό συνοδεύεται από ένα λιγότερο ή περισσότερο εμφανή βαθμό ανησυχίας, ίσως και αγωνίας. Όχι μόνο για την μοίρα της πολύπαθης μεγαλονήσου αλλά και για την αδυναμία κατανόησης των πολλαπλών πτυχών ενός προβλήματος που παραμένει αδικαιολόγητα άλυτο. Οι λόγοι της αδυναμίας κατανόησης είναι πολλοί. Οφείλονται ίσως στο ότι κάθε σχετική συζήτηση υπεισέρχεται στο δαίδαλο των διπλωματικών, αποσπασματικών αναλύσεων, έξω από την συνολική διάσταση του προβλήματος. Αντίθετα, ίσως θα διευκόλυνε τη σχετική συζήτηση η παραδοχή ότι το πρόβλημα είναι κατ'εξοχήν και αποκλειστικά πολιτικό. Και ότι η προσέγγιση σ' αυτό οφείλει να ακολουθήσει όρους ιδεολογικούς. Χωρίς την διάκριση μεταξύ των διαφορετικών ιδεολογικών ρευμάτων είναι δύσκολο να περιγραφεί η αντίθεση μεταξύ των υποστηρικτών του «οχι» και των υποστηρικτών του «ναι» στο τελευταίο σχέδιο λύσης του Κυπριακού, που τέθηκε στη κρίση του λαού της Κύπρου με το δημοψήφισμα της 24^{ης} Απριλίου 2004, με τα γνωστά αρνητικά αποτελέσματα.

Σε ό,τι αφορά το μέλλον και τις πολιτικές επιλογές που θα αποβλέπουν σε μια ακόμη απόπειρα επανένωσης της Κύπρου, ο ιδεολογικός προσδιορισμός είναι αναγκαίος, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τοπικούς παράγοντες, όσο και την ευρωπαϊκή θεσμική πραγματικότητα, της οποίας μέρος είναι και η Κύπρος.

Οι προβληματισμοί και ο δημόσιος διάλογος στην ίδια την Κύπρο, μας καθοδηγούν στη αναζήτηση των νέων κατευθύνσεων που επιβάλλονται για την άρση των σημερινών αδιεξόδων. Φωτισμένοι διανοητές, ενταγμένοι στην κυπριακή πολιτική ζωή έχουν εγκύψει με επιστημονική εγκυρότητα στην ανάλυση των αιτιών της σημερινής στασιμότητας και φέρνουν στην επιφάνεια όλα τα τεκμήρια με τα οποία μπορεί να ασκηθεί μια αυστηρή κριτική όχι μόνο σε μέρος της πολιτικής ηγεσίας της Κύπρου αλλά και σε τμήμα του Κυπριακού Ελληνισμού.

Το ιδεολογικό πρόταγμα εκφράζεται με τη διαπίστωση ότι «...λαοί της Ευρώπης προχωρούν πέρα από τη λογική της βίας στην επίλυση διαφορών. Αντί να εστιάζουν τις διαφορές τους και αντί μονοδιάστατα να υπερασπίζονται τα εθνικά τους συμφέροντα, στρέφονται στην αναζήτηση, στην ανάδειξη, και στην σταδιακή αναβάθμιση του κοινού συμφέροντος...»¹ Μια διαπίστωση που συνοδεύεται από την κριτική επισήμανση ότι «...το ΟΧΙ στο σχέδιο του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών επισφραγίζει μια θεμελιακή αδυναμία του κυπριακού ελληνισμού, στη διάρκεια αυτής της περιόδου, να στοχαστεί πολιτικά και να ερμηνεύσει με πολιτικούς όρους την πολιτική πραγματικότητα....Πρόκειται για μια στάση που βρίσκεται σε άκρα αντίθεση με τη συλλογική σοφία αιώνων πού του επέτρεψε να επιβιώσει μέσα σε δραματικά αντίζοες συνθήκες.»²

¹ Χρυσόστομος Περικλέους: ΤΟ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ 2004. Το Περιφερειακό και Διεθνές Περιβάλλον. Η Πρόσληψη της Λύσης και η Συγκυρία» Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα. 2007, σελ.28

² Χρυσόστομος Περικλέους, ό.π. σελ.17

Η απόρριψη από τον Κυπριακό Ελληνισμό του σχεδίου λύσης του Κυπριακού προβλήματος στις 24 Απριλίου 2004 υπήρξε το αποτέλεσμα μιας πολλαπλής πλάνης. Δεν έγινε αντιληπτό ότι η εισδοχή της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά και όχι μόνο του ελεύθερου τμήματός της, σύμφωνα με τους ορισμούς της Πράξης Προσχώρησης, αποτελούσε την επισημότερη δυνατή επιβεβαίωση ότι η διεθνής κοινότητα θεωρεί την Κύπρο αδιαίρετη και ενιαία. Και ότι το πολιτικό και θεσμικό περιβάλλον της ΕΕ θα εξομάλυνε τις οποιοσδήποτε ατέλειες μιας λύσης που θα ήταν το αποτέλεσμα ενός ιστορικού συμβιβασμού. Αγνοήθηκε ότι «...το δημοψήφισμα δεν ήταν ένα μεμονωμένο γεγονός αλλά το αποκορύφωμα ιστορικών εξελίξεων και συντονισμένων διπλωματικών διεργασιών...»³. Αγνοήθηκε η διεθνής συγκυρία που είχε εκδηλωθεί με τη δυναμική κινητοποίηση του διεθνούς παράγοντα, ΟΗΕ, ΕΕ, ΗΠΑ, υπέρ της λύσης του κυπριακού. Όπως αγνοήθηκε και η ουσία του μεσολαβητικού ρόλου των Ηνωμένων Εθνών και του περιεχόμενου των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας, στο επίκεντρο των οποίων δεσπόζει η αρχή της «πολιτικής ισότητας» των δύο Κοινοτήτων της Κύπρου. Αγνοήθηκε ότι οι συνθήκες που μεταξύ των ετών 2002 και 2004 επέβαλλαν στην Τουρκία να συνεργαστεί στην επίτευξη λύσης, λόγω των ενταξιακών προοπτικών που τότε διανοίγονταν γι αυτήν, δεν θα επαναλαμβάνονταν. Αγνοήθηκε τέλος ότι το σχέδιο λύσης κάλυπτε εξαντλητικά όλες τις πτυχές του προβλήματος και ότι δεν υπάρχουν άλλα ζητήματα, που ξεχάστηκαν ή αγνοήθηκαν ώστε να προσφέρονται σαν νέα δεδομένα για την διαμόρφωση εξ' υπαρχής μιας νέας συμβιβαστικής πρότασης. Το σχέδιο Αννάν υπ. αριθμ. 5 παραμένει στο τραπέζι, στη διάθεση των αναθεωρητών του, αν υπάρξουν ποτέ νέες συνθήκες επανάλιψης σοβαρών διαπραγματεύσεων. Θα αναζητηθεί τότε μια άλλη ευκαιρία λύσης, που αναπόφευκτα θα είναι όμοια, θα διαπνέεται από την ίδια φιλοσοφία και τις αρχές αυτής που απορρίφθηκε. Θα έχει άλλη ονομασία και κάποια διαφορετική διάταξη της ύλης. Όμως, «τρίτος δρόμος», εκτός από τη διχοτόμηση, δεν θα υπάρξει.

Η επίσημα επαναλαμβανόμενη προσήλωση στην ιδέα τη δικοινοτικής, διζωνικής ομοσπονδίας δεν έχει άρει τις αμφιβολίες για την ειλικρίνεια των προθέσεων μιας ισχυρής μερίδας της πολιτικής ηγεσίας της Κύπρου. Προθέσεων που αντανακλούν την εμμονή στην ιδέα της ακραίας εφαρμογής της αρχής ότι «η πλειοψηφία κυβερνά, η μειοψηφία ελέγχει». Διαμετρικά αντίθετη προς αυτήν είναι η αρχή του «συνεταιρισμού» των δυο Κοινοτήτων της Κύπρου, επάνω στην οποία θεμελιώθηκαν όλες οι επί μια 30ετία προτάσεις και σχέδια λύσης του Κυπριακού, όπως και το τελευταίο 5^ο σχέδιο Αννάν. Στην αρχή του «συνεταιρισμού», παρ' ότι δεν αναφέρεται ρητά, παραπέμπουν οι Συμφωνίες του 1960 με τις οποίες εγκαθιδρύθηκε η ανεξάρτητη Κυπριακή Δημοκρατία.⁴ Θεμέλιο του πολιτεύματος (για να δανειστούμε την ορολογία του Ελληνικού συντάγματος) είναι η Ελληνοκυπριακή Κοινότητα και η Τουρκοκυπριακή Κοινότητα και όχι η λαϊκή κυριαρχία.⁵ Την παράλειψη αυτή αναπλήρωνε το σχέδιο Αννάν, στο προοιμιακό κύριο άρθρο του οποίου εισάγεται η έννοια του λαού της Κύπρου και όπου διακηρύσσεται ότι «...Επιβεβαιώνοντας ότι η Κύπρος είναι η κοινή μας πατρίδα και ενθουμούμενοι ότι ήμαστε συνιδρυτές της Δημοκρατίας που εγκαθιδρύθηκε το 1960...Αναγνωρίζοντας τη διαφορετική ταυτότητα και ακεραιότητα των άλλων, καθώς και ότι η μεταξύ μας σχέση δεν είναι σχέση πλειονότητας – μειονότητας, αλλά σχέση πολιτικής

³ Τάκης Χατζηδημητρίου, «Το ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ 24^{ης} ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2004 ΚΑΙ Η ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ» Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2006, σελ.17

⁴ Τάκης Χατζηδημητρίου, ό.α. σελ.35

⁵ Γεώργιος Παπαδημητρίου, «ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ» Αθήνα 1975. Στις σελ. 5 και 8 αναφέρεται ως ανώτατη αρχή του συντάγματος η «δυναδική» και το «συνεταιριστικό κράτος» ως «μεταγενέστερο επινόημα».

ισότητα....."Έχοντας αποφασίσει να ανανεώσουμε το συνεταιρισμό μας σ' αυτή τη βάση.....Εμείς οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι, ασκώντας την εγγενή συντακτική μας εξουσία.....υιοθετούμε.....»⁶

Όχι συμβίωση, συνύπαρξη!

Η συνέχεια του κράτους, η αναγνώριση της κοινής πατρίδας, με τη μορφή της δικαιοδικής, διζωνικής ομοσπονδίας, που επανενώνει Ελληνοκυπρίους και Τουρκοκυπρίους μετά τον βίαιο διαχωρισμό στη διάρκεια των παραγμένων ετών 1963-1974, θα αποτελούσε τη «νέα τάξη πραγμάτων». Αυτήν που θα επέτρεπε στα μέλη των δύο πολιτικά ισότιμων Κοινοτήτων να συνυπάρχουν στα πλαίσια του ενιαίου κράτους και ταυτόχρονα να αυτοκυβερνώνται απερίσπαστα η μία από την άλλη, μέσα στα όρια των αντίστοιχων ομόσπονδων πολιτειών. «Και μαζί, και χώρια» θα μπορούσε να είναι το σύνθημα των υποστηρικτών της επανένωσης, αντί της επιδίωξης μιας ουτοπίας, της επιστροφής δηλαδή σε συνθήκες «συμβίωσης» που επικρατούσαν μέχρι τον Δεκέμβριο του 1963. Σ' αυτήν προφανώς αποβλέπει ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος όπως διακήρυξε σε ομιλία του στο Harvard τη 1^η Ιουνίου 2004 λέγοντας «*Επιθυμώ να βοηθήσω στην κατάρρευση του τείχους του εθνικισμού, και να πείσω τους Τουρκοκύπριους συμπατριώτες μας ότι πρέπει να ζήσουμε μαζί σε συνθήκες συμβίωσης και όχι δίπλα-δίπλα σε συνθήκες καλής γειτονίας.....*»⁷

Οι συνθήκες καλής γειτονίας αποτελούν αυτονόητο γνώρισμα των σχέσεων μεταξύ των ομόσπονδων πολιτειών του ομοσπονδιακού κράτους, η ενότητα του οποίου και η μια και μοναδική διεθνής προσωπικότητα δεν αναιρούνται εξ αιτίας της δικαιοδικής και διζωνικής του συγκρότησης. Την αντίληψη αυτή αναλύει με πρακτικούς όρους η ομόφωνη απόφαση του Ιανουαρίου 1989 του Εθνικού Συμβουλίου της Κύπρου, σύμφωνα με την οποία κάθε Κοινότητα θα διοικεί μια ομόσπονδη πολιτεία. Στην απόφαση του 1989 αντέδρασε έντονα ο Τάσσος Παπαδόπουλος και οι εκφραστές του απορριπτικού ρεύματος, οι οποίοι ενδομύχως έμμειναν προσκολλημένοι στην ουτοπική ιδέα της επαναφοράς των πραγμάτων στην προ του γεωγραφικού διαχωρισμού των δύο Κοινοτήτων κατάσταση και στην ιδέα της πλειοψηφικής αρχής. Το ιδεολογικό χάσμα απέναντι στην αρχή της πολιτικής ισότητας, που αποτελεί τον πυλώνα των συστάσεων του ΟΗΕ και των αποφάσεων του Εθνικού Συμβουλίου, ήταν ευρύ.

Πλάνη και παραπλάνηση.

Στην αίσθηση μιας φαινομενικά ακλόνητης πολιτικής αυτάρκειας που επικρατεί στην ελεύθερη Κύπρο και στη πραγματική ευημερία που την διακρίνει βρήκε πρόσφορο έδαφος η έκκληση με το προεδρικό διάγγελμα της 7^{ης} Απριλίου 2004 για απόρριψη του σχεδίου λύσης. Αυτή η αίσθηση αυτάρκειας δεν άφησε περιθώρια για κριτική αξιολόγηση των επιχειρημάτων που προβλήθηκαν και που εξακολουθούν να αποτελούν τη βάση μιας πολιτικής που διατείνεται ότι οι όροι ενός νέου σχεδίου λύσης θα είναι ριζικά ευνοϊκότεροι του προηγούμενου.

Καλλιεργήθηκε η πλάνη ότι το σχέδιο Αννάν καθιερώνει εκτεταμένες και μόνιμες παρεκκλίσεις από το «κεκτημένο» της ΕΕ και ότι γίνεται κατάφωρη παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Η Ελληνοκυπριακή πλειοψηφία δεν θέλησε να ακούσει

⁶ Προσθήκη έμφασης.

⁷ Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κύπρου. Συνέντευξη του Προέδρου της Δημοκρατίας στο Center for Public Leadership Visual History Program του Harvard University, 1-6-2004.

για τις μόνιμες παρεκκλίσεις από τους κανόνες της ΕΕ στις περιπτώσεις του Αγίου Όρους, των νησιών Aaland, της Μάλτας κ.α. και ότι, στη περίπτωση της Κύπρου, από τις δύο μόνιμες παρεκκλίσεις η μία εξυπηρετεί ζωτικό ελληνικό συμφέρον (περιοριστικό όριο 5% επί του Τ/Κ πληθυσμού στο δικαίωμα εγκαταστάσεως «εποίκων») και η άλλη την διατήρηση Τουρκοκυπριακής πλειοψηφίας στη Τ/Κ ομόσπονδη πολιτεία (περιοριστικό όριο μέχρι το 1/3 επί του Τ/Κ πληθυσμού στο δικαίωμα μόνιμης εγκατάστασης Ε/Κ), που επιβάλλει ο δικαιοδοτικός χαρακτήρας της ομοσπονδίας.

Οι μεταβατικές ρυθμίσεις, σταθερό γνώρισμα στη λειτουργία της ΕΕ, η έκταση των μέτρων που προβλέφθηκαν για την εφαρμογή μιας πλήρους και αληθινά ολοκληρωμένης λύσης συσκώτισαν την αλήθεια ότι όλοι οι Κύπριοι αμέσως, σχεδόν στις περισσότερες των περιπτώσεων, θα απολάμβαναν των ελευθεριών μετακίνησης, διαμονής (ως ετεροδημοτών), άσκησης επαγγέλματος, επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, διακίνησης κεφαλαίων, απόκτησης περιουσίας, επανάκτησης και χρήσης των περιουσιών στην άλλη «συνιστώσα» πολιτεία. Τέσσερις δεκαετίες διαχωρισμού, μετά το 1963, εμπόδισαν την πρόσληψη ότι η αποτελεσματική λειτουργία ενός ομοσπονδιακού συστήματος δεν εξαρτάται από την αριθμητική έκταση των εξουσιών των κεντρικών νομοθετικών και εκτελεστικών ομοσπονδιακών οργάνων. Ότι ο περιορισμός τους στα βασικά, δηλαδή στις λειτουργίες σε σχέση με τη συμμετοχή της χώρας ως πλήρους μέλους στην ΕΕ, στις γενικές εξωτερικές σχέσεις και στην άμυνα, στην ενότητα της οικονομίας και στην διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, επιβεβαιώνει την ενότητα της χώρας. Που ενισχύεται και από την συγκρότηση ενός Πολιτικού (Υπουργικού) Συμβουλίου, στο οποίο η εναλλαγή των μελών στα αξιώματα του Προέδρου και Αντιπροέδρου οδηγεί στην απομυθοποίηση των θεσμών που άλλοτε ενσάρκωναν χαρισματικοί ηγέτες, πνευματικού κύρους όπως ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ή δαιμονικού δυναμισμού όπως ο Ραούφ Ντεκτάς.

Αντιπαλότητα αντί προσέγγισης.

Η υπέρβαση των αδιεξόδων προϋποθέτει την οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, την πρωτοβουλία των οποίων οφείλει να αναλάβει το ισχυρότερο μέρος. Η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ δεν έδωσε στην ηγεσία και στη πλειονότητα των Ε/Κ την αίσθηση της πολιτικής υπεροχής και αυτοπεποίθησης, που θα οδηγούσαν σταδιακά στην δημιουργία νέων προϋποθέσεων προσέγγισης και εμπιστοσύνης με την Τ/Κ Κοινότητα.

Η σημασία του ανανεωτικού ρεύματος των ετών 2002-2004 μεταξύ των Τουρκοκυπρίων για επανασύνδεση των δύο Κοινοτήτων μέσα στη «κοινή πατρίδα», για την δυναμική υποστήριξη «λύσης και ένταξης στην ΕΕ» και τον παραμερισμό του Ντεκτάς, είχε ήδη αγνοηθεί. Μετά την ένταξη της 1^{ης} Μαΐου 2004 η Κυπριακή Κυβέρνηση επέλεξε την τακτική αντίδρασης σε απόφαση της ΕΕ να μεριμνήσει για την οικονομική στήριξη της Τ/Κ Κοινότητας. Για τη Λευκωσία ισοδυναμούσε με ύβρη η σύσταση του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ για «..κατάργηση των περιττών περιορισμών και εμποδίων που έχουν σαν αποτέλεσμα την απομόνωση των Τουρκοκυπρίων...»⁸, την οποία οι λοιποί εταίροι στην ΕΕ είχαν ασπασθεί⁹.

⁸ Βλ. συνέντευξη του Τάσου Τζιωνή, Διευθυντή του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ, 13-11-2005

⁹ Η παράγραφος 93 της έκθεσης S/2004/437/28.5.2004 του ΓΓ του ΟΗΕ «.....I believe that the members of the Council should encourage the Turkish Cypriots, and Turkey, to remain committed to

Η Κυπριακή Δημοκρατία διακατέχεται από ένα φοβικό σύμπλεγμα απέναντι στο ενδεχόμενο «αναβάθμισης» των κατεχομένων. Δίνει μάχες για να αποδείξει το αυταπόδεικτο της αποκλειστικότητας της δικής της διεθνούς αναγνώρισης και κυριαρχίας. Τελικά δεν είναι παράδοξο ότι το σύμπλεγμα αυτό οδηγεί σε λάθη επιλογών και προτεραιοτήτων που υπονομεύουν όσες τάσεις ακόμη υπάρχουν προς την επανένωση. Τέσσερα χρόνια σχεδόν ξοδεύτηκαν για την εφαρμογή περιορισμένων μέτρων διευκόλυνσης του εμπορίου μεταξύ των δύο περιοχών της Κύπρου. Το άνοιγμα της πράσινης γραμμής που επέτρεψε εκατοντάδες χιλιάδες διελεύσεων προς τις δύο κατευθύνσεις υπήρξε Τουρκοκυπριακή πρωτοβουλία και η χορήγηση από τη Κυπριακή Δημοκρατία κανονικών διαβατηρίων στους αυτόχθονες Τουρκοκυπρίους αποτελούν θετικές εξελίξεις. Δεν αρκούν όμως για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης που θα επέτρεπε, εάν ποτέ δημιουργηθούν προϋποθέσεις επαναδιαπραγματεύσεως για λύση, ρυθμίσεις λ.χ. στο εδαφικό ισάξιας εκείνων που προέβλεπε υπέρ των Ε/Κ το σχέδιο Αννάν. Τα αντικειμενικά δεδομένα της καχυποψίας, η συρροή νέων εποίκων, η άνοδος της οικονομικής στάθμης και η ρευστότητα των καταστάσεων στο βορρά στο ζήτημα των ανατιμημένων περιουσιών (όπως λέγεται εκεί «τίποτε δεν είναι νόμιμο, τίποτε δεν είναι παράνομο»), οδηγούν στο ισχυρό ενδεχόμενο να αποκρουσθεί νέα πρόταση για τον περιορισμό της εδαφικής έκτασης της Τ/Κ πολιτείας στο 28,5% του εδάφους της ενωμένης Κύπρου όπως προβλεπόταν στο σχέδιο Αννάν, από το 36,5% των σημερινών συνθηκών.

Ανυπαρξία πολιτικής

Ο απολογισμός του τρόπου διαχείρισης του εθνικού θέματος από την Κυπριακή Κυβέρνηση στη διάρκεια της τελευταίας τετραετίας, το τέλος της οποίας θα συμπίπτει με τις προεδρικές εκλογές του Φεβρουαρίου 2008 είναι αρνητικός. Τέσσερις περιπτώσεις που ακολουθούν ενδεικτικά, πέραν όσων έχουν ήδη εκτεθεί, δικαιολογούν τις αμφιβολίες που υπάρχουν για την αξιοπιστία μιας εξωτερικής πολιτικής που συντηρεί τα σημερινά αδιέξοδα.

(α) Η Κύπρος και η μοιρολατρικά ακολουθούσα Ελλάδα, δεν ζήτησαν την επιβολή κυρώσεων κατά της υποψήφιας προς ένταξη στην ΕΕ Τουρκίας, μετά την άρνησή της να αναγνωρίσει την Κυπριακή Δημοκρατία. Αφέθηκε να πλανάται μεταξύ των λοιπών 23 ομοτράπεζων εταίρων του Ελληνισμού η αίσθηση ότι τα ρητορικά αποφθέγματα του τύπου «παρέλαβα κράτος, δεν θα παραδώσω Κοινότητα» είναι λόγια προς εντυπωσιασμό, που δεν ανταποκρίνονται σε σοβαρή πολιτική βούληση να επιβεβαιώσει η Κύπρος το κύρος της με τη θέση περιωπής που κατέλαβε σαν πλήρες μέλος της ΕΕ.

(β) Λανθασμένες προτεραιότητες δεν επέτρεψαν να τεθεί αξιόπιστα μετά την 1^η Μαΐου 2004 η ανάγκη τερματισμού της Τουρκικής στρατιωτικής κατοχής. Οι ιστορικές ευαισθησίες και άλλων ευρωπαϊκών χωρών, όπως λ.χ. της Πολωνίας και των Βαλτικών χωρών, μεταξύ των νεωτέρων μελών της ΕΕ, σε εμπειρίες ξένης κατοχής, προσφέρονταν για να τεθεί το θέμα δυναμικά και όχι ρητορικά, π.χ. με την απαίτηση μιας προθεσμίας για την έναρξη σταδιακής απεμπλοκής του Τουρκικού στρατού από την Κύπρο. Η Λευκωσία ατόνησε και άφησε να παρέλθουν ανεκμετάλλευτες οι δύο μοναδικές ευκαιρίες που προσφέρονταν σχετικά, τον Δεκέμβριο του 2004 και τον

the goal of reunification. In this context and for that purpose and not for the purpose of affording recognition or assisting secession, I would hope they can give a strong lead to all States to cooperate both bilaterally and in international bodies to eliminate unnecessary restrictions and barriers that have the effect of isolating the Turkish Cypriots and impeding their development, deeming such a move as consistent with Security Council resolutions 541 (1983) and 550 (1984).» σημ. Ψηφίσματα με τα οποία κηρύσσονται ανίσχυρες αποσχιστικές ενέργειες των Τ/Κ.

Οκτώβριο του 2005, από τις οποίες εξαρτιόταν η έναρξη διαπραγματεύσεων ένταξης της Τουρκίας.

(γ) Πριν από το δημοψήφισμα της 24^{ης} Απριλίου 2004, με τη συνέργια της Ρωσίας, η Κύπρος απέκρουσε την υιοθέτηση ψηφίσματος από το Συμβούλιο Ασφαλείας που θα προέβλεπε την αναβάθμιση της ειρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ, και μέσω αυτής τον αποτελεσματικότερο έλεγχο εφαρμογής της συμφωνίας λύσης, τη διαδικασία επιστροφής εδαφών, την αποχώρηση των Τουρκικών στρατευμάτων κλπ. Η ενεργότερη εμπλοκή του ΟΗΕ, ενδεχομένως και υπό τους όρους του κεφαλαίου 7 του Χάρτη, θεωρήθηκε από τη Λευκωσία ότι θα ασκούσε ανεπίτρεπτη επιρροή στην ελεύθερη ετυμηγορία του Κυπριακού Ελληνισμού στο δημοψήφισμα. Επιδίωξη δεκαετιών θυσιάστηκε με τα κριτήρια μιας τυφλής τοπικής πολιτικής, με αποτέλεσμα να διαιωνίζεται η παρουσία του Τουρκικού στρατού κατοχής.

(δ) Η απορρόφηση των ενεργειών της Λευκωσίας σε τακτικούς χειρισμούς άφησε να παρέλθει άπρακτη μια τετραετία, στο διάστημα της οποίας η προοπτική ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ περιορίστηκε σε ένα απόμακρο και θεωρητικό ενδεχόμενο. Είναι αβέβαιο πια αν η Άγκυρα θα θελήσει να συζητήσει ρυθμίσεις τις οποίες είχε δεχθεί με το σχέδιο Αννάν, όπως τον περιορισμό εφαρμογής της Συνθήκης Εγγύησης και Συμμαχίας του 1960 με την υπαγωγή της σε Επιτροπή Ελέγχου και σε άλλες προϋποθέσεις. Ή επίσης αν θα δεχθεί συντομότερο χρονοδιάγραμμα αποχώρησης των στρατευμάτων της, συμπεριλαμβανομένου του τελικού αποσπάσματος των 650 ανδρών. Το ζήτημα δεν είναι ότι οι Συνθήκες του 1960 αντίκεινται στο διεθνές δίκαιο. Το ερώτημα που τίθεται είναι με ποιές πολιτικές η Κύπρος και η Ελλάδα ελπίζουν να απαλλαγούν από τις δουλειές που κληροδότησαν οι συμφωνίες του 1960, πριν από την αβέβαιη ένταξη της Τουρκίας. Απάντηση δεν μπορεί να δοθεί, εφόσον με την συναίνεση και της Κύπρου δόθηκε το 2004 και το 2005 πράσινο φώς για την έναρξη διαπραγματεύσεων ένταξης της χώρας αυτής.

Το μέλλον και η επίδραση του ευρώ.

Κάτω από τις συνθήκες αυτές, ελλείμματος πολιτικής και ελλείμματος ιδεολογικού προσανατολισμού που να αντιστοιχεί στις διεθνείς και ευρωπαϊκές πραγματικότητες, όπως και στις μεγάλες στιγμές της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής των ετών 1995 – 2003, είναι αμφίβολο ποιές σοβαρές πιθανότητες σύγκλισης προς την ιδέα της επανένωσης της Κύπρου μπορούν να υπάρξουν. Η συμφωνία του Προέδρου Παπαδόπουλου και Τ-Κ ηγέτη Ταλάτ, της 8^{ης} Ιουλίου 2006 αποτελεί ακόμη ένα διπλωματικό επεισόδιο στη μακρά σειρά ασκήσεων επί χάρτου, δηλαδή κινήσεων τακτικής συμπεριφοράς με τις οποίες τα κίνητρα των πολιτικών πρωταγωνιστών παραμένουν ασαφή.

Ένα μόνο νεώτερο γεγονός που ίσως μπορεί να επανεισαγάγει την Κύπρο στην πραγματικότητα του ευρωπαϊκού περιβάλλοντος, είναι η εισαγωγή του ευρώ από τη 1^η Ιανουαρίου 2008. Θα πρόκειται για μια εξέλιξη πολιτικής, πέραν της πρωταρχικής οικονομικής της σημασίας. Θα μπορούσε να αποτελέσει καταλυτικό παράγοντα στη δημιουργία συνθηκών πραγματικής προσέγγισης με το βόρειο τμήμα της Κύπρου, σε περίπτωση που η κυκλοφορία του ευρώ θα εισήγεται εκεί μονομερώς και υπό de facto συνθήκες εξυπηρέτησης των συναλλαγών, αντί μέσω της Τουρκικής λίρας. Το θέμα μελετάται από διακεκριμένους επιστήμονες της Κύπρου¹⁰, και γεννά μια αναλαμπή ελπίδας στο τοπίο των αδικαιολόγητα παρατεινόμενων αδιεξόδων.

Κώστας Δ. Ζέπος
Πρέσβης ε.τ.

11/12/2007

¹⁰ Βλ μεταξύ άλλων : PRIO Cyprus Centre, in cooperation with MFC Platis. Economic Perspectives in Cyprus. The Path towards Reunification. 22nd November 2006.